

ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

CREDIT BANK SYSTEM OF BASIC EDUCATION

พินสุดา ลีริธรังศรี*

Pinsuda Siridhrungsri*

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

* Assistant Professor, College of Education Sciences, Dhurakij Pundit University

* Email: ppinsuda@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการสะสมหน่วยการเรียนรู้ของประเทศไทยและต่างประเทศ 2) เพื่อเสนอระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยวิธีการวิจัยเชิงบรรยาย ระหว่าง มีนาคม – กันยายน 2558 ด้วยการศึกษาเอกสารทั้งในและต่างประเทศ การประชุมผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ครั้ง 59 คน จัดทำข้อเสนอแนวทางการพัฒนาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการตรวจสอบรายงานวิจัยโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน เครื่องมือการวิจัยได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสารและตัวผู้วิจัย ผลการวิจัยพบว่า 1) ประเทศไทยยังไม่มีระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ที่ชัดเจน ดำเนินการเพียงการเทียบโอนผลการเรียน ความรู้และประสบการณ์ ส่วนต่างประเทศเป็นไปตามบริบทประเทศ ทั้งที่มีระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ และเฉพาะการเทียบโอนความรู้ การรับรองผลการเรียนรู้ และประสบการณ์จากการฝึกอบรมการทำงาน และอาชีพ 2) ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย แนวคิด การจัดให้มีหน่วยงานกลางสะสมการเรียนรู้ การกำหนดหน้าที่ของหน่วยงานกลางต้นสังกัด สถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้เรียน กลุ่มเป้าหมาย หลักเกณฑ์การสะสมหน่วยการเรียนรู้ และกลยุทธการดำเนินงาน 3) แนวทางการพัฒนาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้คือการกำหนดหน่วยงานทำหน้าที่หน่วยงานกลางชั่วคราว การจัดตั้งคณะทำงานเตรียมการจัดระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ การนำร่องการสะสมหน่วยการเรียนรู้ และการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการสะสมหน่วยการเรียนรู้ทั้งระบบ

คำสำคัญ: ระบบ การสะสมหน่วยการเรียนรู้ การศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the credit bank system of Thailand and foreign countries; 2) propose the credit bank system of the basic education in Thailand; and 3) propose the credit bank system guidelines of basic education. This study took the form a descriptive research. During March and September 2015, the documentary study was performed on Thailand and foreign countries issues, and the three focus group discussions were carried out by 59 scholars and related people. Then, the credit bank system guidelines of basic education were drafted and peer reviewed by the 8 scholars. The research tools were the document synthesis form and the researcher. The results revealed that 1) there is no explicit credit bank system in Thailand; there is only a transfer of learning credits, knowledge, and experience of learners and trainees. In foreign countries, the system varies according to the context of each country. Some countries have the credit bank system and the transfer of learning credits; others have recognition of prior learning and experience gained from training, work, and profession. 2) The credit bank system is composed of the concept, arrangement for a credit bank central office, assignment of responsibility for the central office, affiliation, basic education schools and learners, target groups, criteria of the credit bank system, and performance strategies. 3) The guidelines for a development of the credit bank system are to set up a temporary central office, form a working team for a credit bank system preparation, pilot the credit bank system project, and develop technology for the whole credit bank system.

Keywords: System, Credit Bank, Basic Education

บทนำ

การสะสมหน่วยการเรียนรู้เป็นการดำเนินการเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและประชาชนได้นำผลการเรียนรู้และประสบการณ์การทำงาน/อาชีพ ที่สะสมไว้ทั้งในระบบ นอก ระบบ และตามอัธยาศัย มาเทียบโอนกันได้เพื่อการเรียนรู้และการทำงาน/อาชีพ โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนหรือผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสเชื่อมโยงการเรียนรู้และ/หรือประสบการณ์การทำงาน/อาชีพ ได้พัฒนาตนเองมากยิ่งขึ้น ลดขั้นตอนและความซ้ำซ้อน และสามารถนำไปใช้ในการเรียนและการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพอันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และการพัฒนาประเทศในที่สุดประเทศต่างๆ จึงให้ความสำคัญกับการสะสมหน่วยการเรียนรู้เพื่อเป็นฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิต การทำงานและการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะในโลกแห่งการแข่งขันปัจจุบัน

สำหรับประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญกับการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ในด้านของการเทียบโอนความรู้ และประสบการณ์อย่างชัดเจน เมื่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 15 ได้บัญญัติว่า “การจัดการการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้มีการเทียบโอนผลการเรียนรู้ของผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนนอกระบบตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงาน” อีกทั้ง มีการกำหนดให้มีกรอบคุณวุฒิแห่งชาติเป็นกรอบแนวทางการเชื่อมโยงผลการเรียนรู้กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานขึ้นเมื่อวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2556

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษางานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2558) พบว่า ยังคงมีปัญหาค้างคาเนื่องจากความหลากหลายการปฏิบัติของแต่ละหน่วยงาน สถานศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ขาดข้อสอกลางวัดความรู้ความสามารถทางวิชาการ โดยเฉพาะไม่มีหน่วยงานกลางทำหน้าที่สะสมหน่วยการเรียนรู้ ส่งผลให้เกิดความซ้ำซ้อนในการเข้าเรียนรายวิชา ล้นเปลืองทรัพยากรและค่าใช้จ่าย ตลอดจนนำไปสู่การขาดโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาในที่สุด

ด้วยเหตุผลดังกล่าว สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในฐานะส่วนราชการที่มีหน้าที่เสนอนโยบายด้านการศึกษาของชาติ จึงได้มอบหมายให้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พินัสดา ลิธิรงค์(ผู้เขียน) เป็นผู้วิจัยเพื่อหาแนวทางพัฒนาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับการรับรองผลการเรียนรู้สำหรับการเทียบโอนผลการเรียน การเทียบความรู้และประสบการณ์ของประเทศไทยและต่างประเทศ
- 2) เพื่อเสนอระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งด้านโครงสร้างการจัดการ หลักเกณฑ์ วิธีการ และกลยุทธการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง และ
- 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

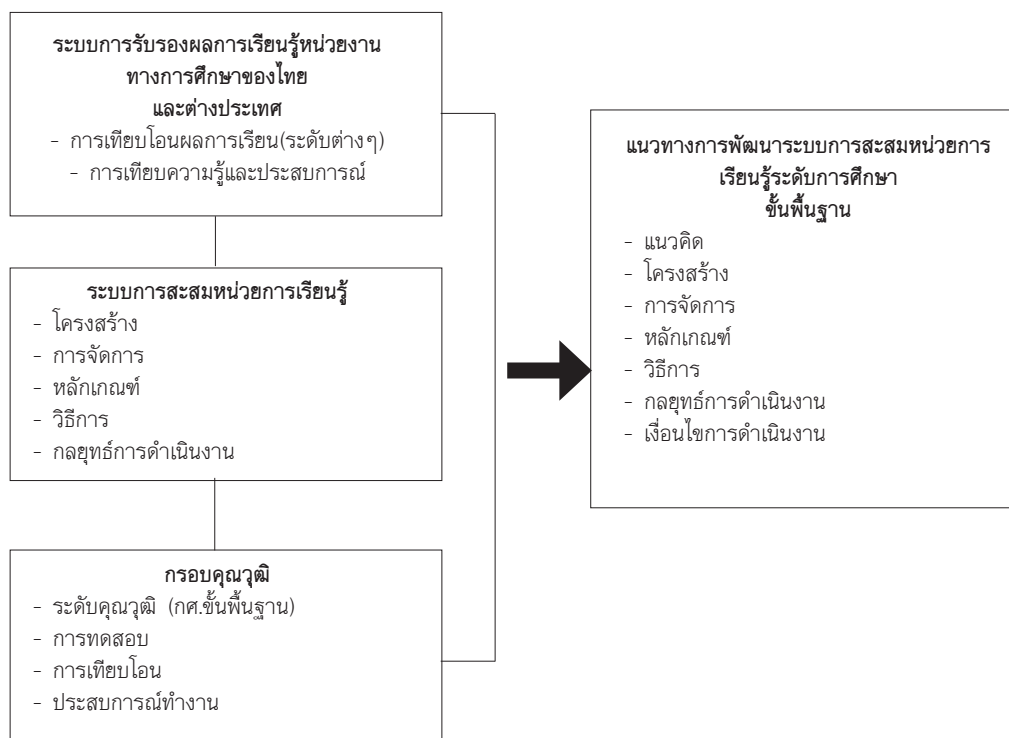
ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาวิเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการรองรับผลการเรียน การเทียบโอนผลการเรียน การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ และระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) ของประเทศไทย และต่างประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐเกาหลี ญี่ปุ่น และเครือรัฐออสเตรเลีย แล้วนำเสนอเฉพาะระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ เฉพาะระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการวิจัยระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ – กันยายน 2558

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดของการสะสมหน่วยการเรียนรู้หรือธนาคารหน่วยการเรียนรู้ หรือธนาคารหน่วยกิตการเรียนรู้ โดยการรับรองผลการเรียนรู้เดิม (Recognition Of Prior Learning: RPL) เริ่มขึ้นเมื่อ Brown (1992) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า ทหารผ่านศึกในสหรัฐอเมริกาที่กลับจากสงครามโลกครั้งที่สอง และสงครามเวียดนาม พยายามจะเข้าศึกษาในระบบการศึกษาปกติ แต่ไม่มีวุฒิการศึกษาเดิมรองรับ จึงมีความพยายามของสถาบันการศึกษาหลายสถาบันในรัฐนิวเจอร์ซีย์ได้ร่วมมือกันจัดทำระบบการเทียบมาตรฐานความรู้ของระบบกับรายวิชาตามหลักสูตรในระบบการเรียนการสอนปกติ ซึ่งต่อมาเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย ทั้งในสหรัฐอเมริกาและทั่วโลก เช่น ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี และเครือรัฐออสเตรเลีย เป็นต้น

สำหรับประเทศไทย เริ่มให้ความสำคัญอย่างจริงจังเมื่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 15 ได้บัญญัติว่า “การจัดการการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้มีการเทียบโอนผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงาน” รวมทั้ง กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557) ได้กำหนดระดับคุณวุฒิออกเป็น 9 ระดับ ได้แก่ ระดับ 1 มัธยมศึกษาตอนต้น ระดับ 2 มัธยมศึกษาตอนปลายระดับ 3 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับ 4 อนุปริญญา/ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ระดับ 5 ปริญญาตรีระดับ 6 ประกาศนียบัตรบัณฑิต ระดับ 7 ปริญญาโท ระดับ 8 ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ระดับ 9 ปริญญาเอก โดยกำหนดแนวทางการพัฒนาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ฯ ทั้งด้านแนวคิดโครงสร้าง การจัดการ หลักเกณฑ์ วิธีการ กลยุทธ์และเงื่อนไขการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องดังปรากฏแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยแนวทางการพัฒนาระบบสะสมหน่วยการเรียนรู้

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยเป็นไปตามข้อกำหนดลักษณะเงื่อนไขการดำเนินงาน ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนหน่วยงานการศึกษา สถานศึกษาขั้นพื้นฐานครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่ สกศ. เลือกแบบเจาะจง ร่วมประชุมจำนวน 3 ครั้ง โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ จากแหล่งความรู้ที่เป็นเอกสารและออนไลน์ เพื่อกำหนดกรอบการวิจัย 2) ประชุมหารือกับผู้แทน สกศ. (ครั้งที่ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนหน่วยงานองค์กรหลักและองค์กรที่เกี่ยวข้อง จำนวน 13 คน เพื่อกำหนดแนวทางการวิจัย 3) ศึกษาวิเคราะห์ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ทั้งในและต่างประเทศ 4) ยกร่างแนวทางการพัฒนาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ฯ และนำเสนอในที่ประชุม สกศ.(ครั้งที่ 2) ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนหน่วยงานองค์กรหลักและองค์กรที่เกี่ยวข้อง จำนวน 17 คน เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง 5) นำเสนอรายงานการพัฒนาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ฯ ต่อที่ประชุม สกศ. (ครั้งที่ 3) และผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เป็นตัวแทนครู ผู้บริหารสถานศึกษา และหน่วยงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 34 คน เพื่อพิจารณา (ร่าง) แนวทางการพัฒนาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 6) ปรับแก้ไข (ร่าง) แนวทางการพัฒนาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นจึงจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์

เครื่องมือการวิจัยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แบบสังเคราะห์เอกสารที่สร้างขึ้นตามตัวแปรตามกรอบแนวคิดการวิจัยและ 2) ผู้วิจัยร่วมด้วยผู้ช่วยวิจัย เป็นผู้เข้าร่วมการประชุมและสรุปความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ ในการประชุมตาม วิธีดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 2,3 และ 5 ข้างต้น แล้วนำผลไปจัดทำแนวทางการพัฒนาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาสาระ (Content Analysis) จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและสังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ เพื่อนำไปจัดทำแนวทางการพัฒนาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ของแต่ละประเทศยังมีความแตกต่างกันตามบริบทของประเทศนั้นๆ สำหรับประเทศไทย ยังไม่มีระบบสะสมหน่วยการเรียนรู้ที่ชัดเจนยังคงดำเนินการเฉพาะการเทียบโอนผลการเรียน ประสบการณ์และกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ที่สมควรพัฒนาเป็นระบบสะสมหน่วยการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกันทั้งระบบ โดยเฉพาะระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นการศึกษาของประชาชนกลุ่มใหญ่ของประเทศ ขึ้นดังนี้

1. ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับการรับรองผลการเรียนรู้สำหรับการเทียบโอนผลการเรียน การเทียบความรู้และประสบการณ์ของประเทศไทยและต่างประเทศ

1.1 การรับรองผลการเรียนรู้สำหรับการเทียบโอนผลการเรียน การเทียบความรู้และประสบการณ์ของประเทศไทย กำหนดไว้เป็นการเฉพาะโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 15 ได้บัญญัติว่า การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบและตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงาน ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศ เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2546 เรื่อง การเทียบโอนผลการเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญาเพื่อเป็นแนวทางการเทียบโอนผลการเรียนของหน่วยงาน/สถานศึกษา ต่างๆ รวมทั้ง คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบให้มีการกำหนดกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ เป็นกรอบแนวทางการเชื่อมโยงผลการเรียนรู้กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานขึ้นเมื่อ

วันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2556 โดยกำหนดกรอบคุณวุฒิ 9 ระดับ (ตามที่กำหนดในกรอบแนวคิดในการวิจัยข้างต้น)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่า จะมีการประกาศกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าวก็ตาม แต่ยังคงมีปัญหามาจากความหลากหลายการปฏิบัติของแต่ละหน่วยงาน สถานศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ขาดข้อสอบกลางวัดความรู้ความสามารถทางวิชาการ โดยเฉพาะไม่มีหน่วยงานกลางทำหน้าที่สะสมหน่วยการเรียนรู้ ส่งผลให้เกิดความซ้ำซ้อนในการเข้าเรียนรายวิชา ล้นเปลืองทรัพยากรและค่าใช้จ่าย ตลอดจนนำไปสู่การขาดโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาในที่สุด

1.2 การรับรองผลการเรียนรู้ การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของต่างประเทศกรณีประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี และเครือรัฐออสเตรเลียพบว่า มีทั้งความสอดคล้องและแตกต่างกันตามบริบทของประเทนั้นๆ กล่าวคือแต่ละประเทศให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน ความสำคัญของการศึกษาทั้ง 3 ระบบ คือการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย การมีระบบการเทียบโอนผลการเรียน ที่เป็นความรู้ ทักษะและประสบการณ์ ทั้งที่เป็นการศึกษาสามัญและอาชีพ ตลอดจนการฝึกอบรม เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ต้องการเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาหรือทำงาน ได้นำผลการเทียบโอน/การรับรองไปใช้ประโยชน์ ทั้งนี้ ญี่ปุ่น มีการเทียบโอนผลการเรียน ตั้งแต่การศึกษามัธยมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการจัดระบบสะสมผลการเรียนจากภายนอก ระบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและการเทียบโอนผลการเรียนจากการสอบวัดความสามารถ สำหรับการศึกษานอกระบบ มีสำนักนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทำหน้าที่จัดสอบเทียบ สำหรับการเทียบโอนระดับอุดมศึกษาเป็นหน้าที่ของสถานศึกษานั้นๆ ภายใต้เกณฑ์มาตรฐานที่สถาบันแห่งชาติเพื่อปริญญาทางวิชาการและการประเมินมหาวิทยาลัยกำหนด แต่ยังไม่มีการควบคุมดูแลแห่งชาติ ส่วนสาธารณรัฐเกาหลี มีการจัดระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ และมีสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นหน่วยงานกลางสะสมการเรียนรู้หรือธนาคารหน่วยกิตเป็นการเฉพาะ ขณะที่เครือรัฐออสเตรเลีย มีการเปิดโอกาสให้หน่วยงานภายนอกที่ผ่านการรับรองจากรัฐทำหน้าที่ประเมินและรับรองผลการเทียบโอนความรู้ ทักษะและประสบการณ์ การกำหนดกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา ที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ในด้านความรู้ ทักษะ และการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะเป็นต้น

จุดเด่นของระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ของในและต่างประเทศที่สมควรนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ การกำหนดนโยบายให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นวาระแห่งชาติและการปลูกฝังการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง การจัดตั้งหน่วยงานกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้เป็นองค์กรอิสระที่ปลอดจากการเมืองที่เชื่อมโยงกับหน่วยงานการศึกษาขั้นพื้นฐานและกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ การเปิดโอกาสให้มีการเทียบโอนผลการเรียน ความรู้และประสบการณ์กันได้ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย การกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนของหน่วยงานที่รับผิดชอบการสะสมหน่วยการเรียนรู้แต่ละระดับรวมถึงผู้เรียนหรือผู้ขอรับการรับรอง/ขอสะสมหน่วยการเรียนรู้ และการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการสะสมหน่วยการเรียนรู้ให้เกิดการเชื่อมโยงกันแต่ละระดับและเกิดความคล่องตัว

2. ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งด้านโครงสร้าง การจัดการหลักเกณฑ์ วิธีการ และกลยุทธการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

จากผลการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงเห็นสมควรกำหนดแนวคิด โครงสร้างการจัดการ หลักเกณฑ์ วิธีการและกลยุทธการดำเนินงาน ดังนี้

2.1 แนวคิด การสะสมหน่วยการเรียนรู้ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและประชาชนนำผลการเรียนรู้และประสบการณ์จากการฝึกอบรม ทำงานและอาชีพ ที่สะสมไว้มาเทียบโอนกันได้ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อประโยชน์ในการศึกษาและอาชีพ โดยไม่มีระยะเวลามาเป็นตัวกำหนด สอดคล้องกับการเรียนรู้และการทำงานในศตวรรษที่ 21

2.2 จัดให้มีหน่วยงานกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้เป็นองค์การอิสระ บริหารโดยคณะกรรมการ มีหน้าที่ 1) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและแนวทางการสะสมหน่วยการเรียนรู้ การเทียบโอนผลการเรียน ความรู้และประสบการณ์ ที่เชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ 2) เป็นคลังสะสมหน่วยการเรียนรู้ของผู้เรียน และผู้ขอเทียบโอนผลการเรียนทั้งในและต่างประเทศ 3) รับรองหน่วยการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้ขอเทียบโอนผลการเรียน จากทั้งในและต่างประเทศ 4) วิจัยและพัฒนาการสะสมหน่วยการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ สภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง 5) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานสะสมการเรียนรู้ การเทียบโอน ผลการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ของสถานศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัยและ 6) ดำเนินการ อื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการสะสมหน่วยการเรียนรู้ โดยมีรูปแบบการดำเนินงานของหน่วยงานกลางฯ เพื่อการ พิจารณา เป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 รูปแบบหน่วยงานกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้ที่สถานศึกษา อิงโครงสร้างเดิมผ่านต้นสังกัด และรูปแบบที่ 2 รูปแบบหน่วยงานกลางการสะสมหน่วยการเรียนรู้สื่อสาร ตรงสถานศึกษาโดยไม่ยึดโยงต้นสังกัด

2.3 หน่วยงานต้นสังกัดสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เป็นต้นสังกัดสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเฉพาะทางและอื่นๆ รูปแบบที่ 1 มีหน้าที่ 1) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและแนวทางการสะสมหน่วยการเรียนรู้ การเทียบโอนผล การเรียนและผลการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ฯ ที่หน่วยงานกลางสะสม หน่วยการเรียนรู้กำหนด 2) กำกับดูแลการสะสมหน่วยการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดให้ เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและแนวทางที่องค์การกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้ และต้นสังกัดกำหนด และ 3) ประสานงานผลการสะสมหน่วยการเรียนรู้ของสถานศึกษาต่อหน่วยงานกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้ ใน ภาพรวม รูปแบบที่ 2 มีหน้าที่ กำกับ สนับสนุนและประสานการสะสมหน่วยงานเรียนรู้ของสถานศึกษา

2.4 สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ 1) จัดให้มีคณะกรรมการสะสมหน่วยการเรียนรู้เพื่อ ดำเนินการสะสมหน่วยการเรียนรู้ เทียบโอนผลการเรียนและผลการเรียนรู้ 2) จัดทำและจัดเก็บเอกสาร หลักฐานผลการเรียน การเทียบโอน ทะเบียนผู้เรียนและผู้ขอเทียบโอน เพื่อการสะสมหน่วยการเรียนรู้ 3) ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนและผลการเรียนรู้ 4) รับรองหน่วยการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้ขอ เทียบโอนผลการเรียนภายในสถานศึกษา และ 5) รายงานผลการเทียบโอนผลการเรียนต่อองค์การกลาง สะสมหน่วยการเรียนรู้และต้นสังกัด

2.5 ผู้เรียน/ผู้ขอเทียบโอน มีหน้าที่ 1) เก็บและรวบรวมผลการเรียน และผลการเรียนรู้ซึ่ง เป็นความรู้ ทักษะ และประสบการณ์การทำงาน การฝึกอบรม และการฝึกอาชีพเพื่อรับการเทียบโอน 2) ขอเทียบโอนผลการเรียนและผลการเรียนรู้จากองค์การกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้ หรือในสถาน ศึกษาที่ต้องการสมัครเข้าเรียน และ 3) เข้ารับการประเมินความรู้ หรือสมรรถนะตามที่สถานศึกษาและ คณะกรรมการสะสมหน่วยการเรียนรู้ของสถานศึกษากำหนด

2.6 หลักเกณฑ์การสะสมหน่วยการเรียนรู้

2.6.1 คุณสมบัติผู้ขอสะสมหน่วยการเรียนรู้

มีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) มีรายวิชาที่ได้รับการรับรองโดยหน่วยงานกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้หรือ สถานศึกษาและหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับรอง 2) มีใบรับรองระดับชาติ หรือใบรับรองจากสถานศึกษา/ หน่วยงานที่ได้รับการยอมรับ สามารถขอรับรองหน่วยกิตได้ 3) เคยเรียนในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานครบ สมบูรณ์ในสถานศึกษาที่ได้รับการรับรองหน่วยการเรียนรู้ จนจบการศึกษา หรือลาออกก่อนจบการศึกษา สามารถขอรับรองหน่วยกิตที่เคยเรียนมาแล้วได้เพื่อการขอสะสมหน่วยการเรียนรู้ 4) มีทักษะและ ประสบการณ์ หรือผ่านการอบรม ฝึกอาชีพ และการรับรองของกระทรวง หน่วยงานที่รับผิดชอบ

2.6.2 วิธีการดำเนินการสะสมหน่วยการเรียนรู้การสะสมหน่วยการเรียนรู้ดำเนินการดังนี้

1) สถานศึกษาและหน่วยงานที่รับรองผลการเรียน การเทียบโอนผลการเรียน ความรู้และประสบการณ์ ดำเนินการรับรองผลการเรียนเมื่อผู้เรียนเรียนครบและผ่านการประเมินรายวิชา ทักษะ และประสบการณ์

รวบรวมและรายงานผลต่อหน่วยงานกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้ 2) หน่วยงานกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้ รวบรวมผลการรับรองหน่วยการเรียนรู้เพื่อขึ้นทะเบียนสะสมหน่วยการเรียนรู้ และ 3) หน่วยงานกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้รับรองหน่วยการเรียนรู้ ที่ได้สะสมไว้ กรณีที่ผู้ขอรับรองร้องขอ

2.7 กลยุทธ์เพื่อการดำเนินงานสะสมหน่วยการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเป็นรูปธรรม จึงเห็นควรใช้กลยุทธ์การดำเนินงาน ดังนี้ 1) สร้างความเห็นร่วม (Consensus) เพื่อให้เกิดความเห็นร่วมและฉันทามติร่วมกัน 2) พัฒนาครูและบุคลากรเกี่ยวกับการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ 3) พัฒนาเทคโนโลยีทันสมัยทั้งด้านเครื่องมือ (Hardware) และเนื้อหาสาระ(Content) 4) สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ทั้งด้านสถานศึกษา สถานประกอบการหรือหน่วยงานรับรอง รวมทั้งผู้เรียนและประชาชน 6) สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ 7) ประชาสัมพันธ์ ผลการดำเนินการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ประโยชน์ และการเอื้ออำนวยให้เกิดความเสมอภาคและโอกาสทางการศึกษา ให้เข้าถึงประชาชนทุกคน

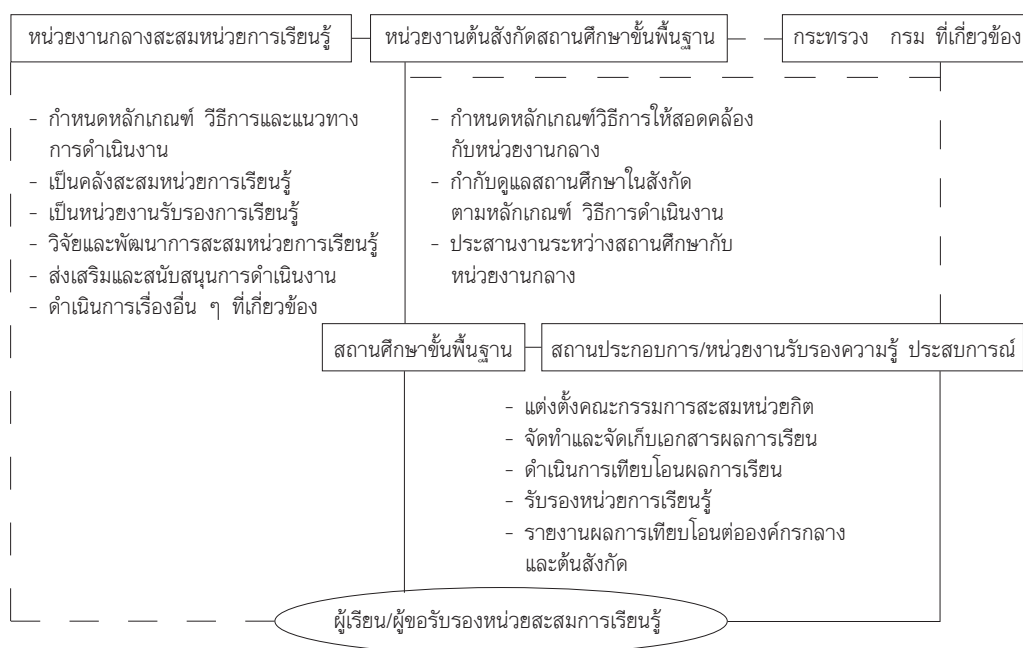
3. แนวทางการพัฒนาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1 เนื่องจากการจัดตั้งหน่วยงานกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้จำเป็นต้องใช้เวลา ด้วยข้อกำหนดบุคลากรและงบประมาณ ในช่วงแรกควรกำหนดให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา หรือหน่วยงานกลางทางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีลักษณะและความรับผิดชอบใกล้เคียงกันที่สามารถเชื่อมโยงกับทุกหน่วยงานการศึกษาและสถานประกอบการ ทำหน้าที่ในบทบาทหน้าที่ที่ตั้งข้อเสนอก่อน จนกว่าจะมีการจัดตั้งหน่วยงานกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้ เป็นรูปธรรม

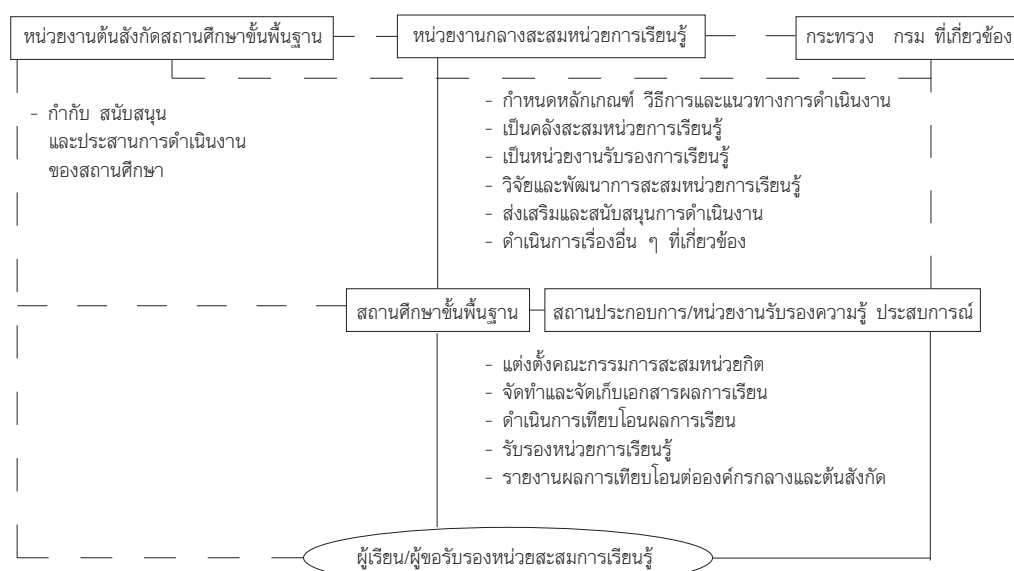
3.2 จัดตั้งคณะทำงานโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทางการศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเตรียมการจัดตั้งหน่วยงานกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้โดยให้มีหน้าที่ศึกษา จัดเตรียมกำลังคน งบประมาณ เทคโนโลยี และสิ่งอำนวยความสะดวก เสนอกระทรวงศึกษาธิการเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ/อนุมัติ แล้วแต่กรณี

3.3 จัดให้มีการนำร่องการสะสมหน่วยการเรียนรู้ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่เชื่อมโยงกับต้นสังกัดสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกสังกัด สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลไปพัฒนาและคู่มือกับคณะทำงานเตรียมการจัดตั้งหน่วยงานกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้ต่อไป

3.4 นำเทคโนโลยีมาใช้ในระบบสะสมหน่วยการเรียนรู้ทั้งระบบ เพื่อลดขั้นตอนเอกสารและเพื่อเป็นการกระจายอำนาจทางการบริหารจัดการที่สถานศึกษา ต้นสังกัดและหน่วยงานกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้ แล้วแต่กรณี ดังปรากฏแผนภาพ ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

ภาพที่ 2 ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รูปแบบที่ 1 รูปแบบหน่วยงานกลางสะสมการเรียนรู้ที่สถานศึกษาอิงโครงสร้างเดิมผ่านต้นสังกัด

ภาพที่ 3 ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รูปแบบที่ 2 หน่วยงานกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้สื่อสารตรงสถานศึกษาโดยไม่ยึดโยงต้นสังกัด

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

การสะสมหน่วยการเรียนรู้เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและประชาชนได้นำผลการเรียนรู้ และประสบการณ์การทำงาน อาชีพ ทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย มาเทียบโอนกันได้เพื่อการเรียนรู้ และการทำงาน อาชีพ โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนหรือผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสเชื่อมโยงการเรียนรู้และหรือ ประสบการณ์การทำงาน อาชีพ ได้พัฒนาตนเองมากยิ่งขึ้น ลดขั้นตอนและความซ้ำซ้อนและสามารถนำไปใช้ในการเรียนและการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งโดยการศึกษาในระบบการศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยมีกลไกการสะสมหน่วยการเรียนรู้ การเทียบโอนผลการเรียน การรับรองการเรียนรู้เดิม การกำหนดกรอบคุณวุฒิแห่งชาติที่เชื่อมโยงกับผลลัพธ์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นไปตามบริบทของแต่ละประเทศ สำหรับประเทศไทยเป็นเพียงการเทียบโอนผลการเรียน ความรู้และประสบการณ์ ที่เชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ยังไม่มีการจัดระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ที่ชัดเจน จึงสมควรพัฒนาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ขึ้นประกอบด้วย แนวคิด การจัดโครงสร้างองค์การโดยการจัดตั้งหน่วยงานกลางสะสมการเรียนรู้ การกำหนดหน้าที่ของหน่วยงานต้นสังกัดสถานศึกษา สถานศึกษาขั้นพื้นฐานหลักเกณฑ์และวิธีการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ผู้เรียน และกลยุทธ์การดำเนินงาน โดยระหว่างยังไม่มีการจัดตั้งหน่วยงานกลางฯ ควรให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาทำหน้าที่ไปพลางก่อน รวมทั้งจัดตั้งคณะทำงานเตรียมการจัดระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ การนำร่องจัดการสะสมการเรียนรู้ของสถานศึกษา และการพัฒนาเทคโนโลยีที่เชื่อมโยงกันทั้งระบบ

การอภิปรายผล

โดยที่การสะสมหน่วยการเรียนรู้เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและประชาชนได้นำผลการเรียนรู้ และประสบการณ์การทำงาน อาชีพ ทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย มาเทียบโอนกันได้เพื่อการเรียนรู้และการทำงาน อาชีพ ดังกล่าวที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนและประชาชน ซึ่งเป็นไปตามบริบทของแต่ละประเทศ บนฐานการเรียนรู้ในยุคโลกาภิวัตน์และสอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่คำนึงถึงทักษะต่างๆ ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ทักษะชีวิตและการทำงาน (Bellance & Brandt, 2010) ทักษะดังกล่าวมีเพียงแต่เป็นเรื่องการเรียนรู้ในระบบเท่านั้น แต่เป็นทักษะที่ผู้เรียนต้องมีทั้งในระบบโรงเรียนและการทำงานเพื่อก้าวเข้าสู่วิถีการดำรงชีวิตและการทำงานที่สามารถยืนหยัดอยู่ในโลกของการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 นี้ได้อย่างยั่งยืน ดังนั้น แต่ละประเทศจึงให้ความสำคัญกับการสะสมการเรียนรู้เพื่อการเทียบโอนและเชื่อมโยงผลลัพธ์ของการเรียนรู้กันได้ และไม่มีการปิดกั้นการเรียนรู้อีกต่อไป

จากการศึกษาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ทั้งในและต่างประเทศ พบว่า ประเทศไทยยังไม่มีระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ที่ชัดเจน แต่มีแนวทางที่มุ่งไปสู่ระบบการสะสมการเรียนรู้ กล่าวคือ มีการเทียบโอนผลการเรียนทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยโดยปรากฏชัดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 15 นอกจากนั้น ยังได้มีมติคณะรัฐมนตรีเห็นชอบให้มีกรอบคุณวุฒิแห่งชาติเป็นกรอบแนวทางการเชื่อมโยงผลลัพธ์การเรียนรู้ของระดับคุณวุฒิการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละระดับ ประเภทการศึกษาของผู้สำเร็จการศึกษา จำแนกตามสาขาวิชา วิชชีพ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษาระบบทวิภาคีกับสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่ผ่านการทดสอบ วัดและประเมินผลและการเทียบโอนตามระดับคุณวุฒิภายใต้กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557) จึงกล่าวได้ว่า ประเทศไทยมีความชัดเจนในการเทียบโอนผลการเรียน ความรู้ ประสบการณ์ ทั้งจากการฝึกอบรมและการทำงานเทียบเคียงได้กับประเทศต่างๆ ในโลก

สำหรับระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี และเครือรัฐออสเตรเลีย ทั้งสามประเทศดังกล่าว ล้วนเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วและมีความสามารถในการ

แข่งขันสูงทั้งสิ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจและการค้า วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการศึกษา (IMD, 2014; The Economist, 2014) แต่ก็ยังพบว่ามี ความแตกต่างกันในระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ บางประเทศ มีเพียงการเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์ บางประเทศมีการเทียบโอนผลการเรียน ประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับสมรรถนะการปฏิบัติงานตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ บางประเทศมีระบบ การสะสมการเรียนรู้ตลอดชีวิต แต่ทุกประเทศดังกล่าว มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางสะสม การเรียนรู้ ดังได้แก่ สถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ (สาธารณรัฐเกาหลี) สถาบันรับรองหลักสูตร การประเมินและการออกประกาศนียบัตรเป็นหน่วยงานกลางรับรองมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา แต่ละรัฐ (เครือรัฐออสเตรเลีย) การให้ความสำคัญกับการรับรองความรู้เดิม หรือผลการเรียนรู้เดิมของ ผู้เรียนที่แพร่หลายทั้งในอังกฤษ ออสเตรเลียและสหรัฐอเมริกา รวมทั้งการประเมินผลการทำงานในองค์กร เพื่อนำมาคำนวณเป็นหน่วยการเรียนรู้อีกด้วย (Dyson, 2005)

นอกจากประเทศดังกล่าวแล้ว ยังพบว่า มีหลายประเทศที่ให้ความสำคัญกับการเทียบโอนผล การเรียน ความรู้และประสบการณ์ ดังเช่น ฟินแลนด์ให้การยอมรับผลของประสบการณ์ก่อนการเรียน ในทุกระดับการศึกษา มีการทดสอบสมรรถนะเพื่อความตรงเชิงเนื้อหา โดยเฉพาะรายวิชาที่มีเนื้อหากว้าง เดนมาร์ก มีข้อตกลงของหุ้นส่วนเครือข่ายทางสังคม ให้การยอมรับผลการเรียนรู้และประสบการณ์และ การสร้างโอกาสทางการศึกษาของการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่องที่ยอมรับในสมรรถนะต่างๆของ บุคคล และมีแนวทางที่จะพัฒนาระหว่างการวัดและประเมินผลของบุคคลระหว่างการทำงาน การเรียน กับการวัดและประเมินผลหลังการทำงาน การเรียน ฝรั่งเศส มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองผล การเรียนรู้จากประสบการณ์ จอร์แดน มีองค์การระหว่างประเทศทำหน้าที่ประกันหลักสูตรการศึกษานอก ระบบให้แก่นักเรียนที่ออกกลางคันเพื่อให้ได้ประกาศนียบัตรเทียบเท่าผู้จบการศึกษาสายสามัญทำให้ ผู้เรียนสามารถเรียนต่อในสถาบันฝึกอบรมการอาชีพของรัฐบาล เป็นต้น (ฉันทนา จันทน์บรรจง และทักษิ ณ์ อุตมรัตน์, 2555)

ดังนั้น กล่าวได้ว่า ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นในรูปของการมีหน่วยงาน กลางรับผิดชอบดำเนินการทั้งระบบ หรือการดำเนินงานเฉพาะการเทียบโอนผลการเรียน ความรู้และ ประสบการณ์ การกำหนดกรอบคุณวุฒิแห่งชาติที่เชื่อมโยงผลลัพธ์การเรียนรู้กับสมรรถนะการทำงานของ บางประเทศ ต่างก็มีทิศทางเดียวกันคือ การให้ความสำคัญกับการศึกษาที่เท่าเทียมกันทั้งการศึกษาใน ระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จนกระทั่งพัฒนาสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต

สำหรับผลการศึกษาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในงานวิจัยนี้ ที่กำหนดองค์ประกอบของระบบ ดังได้แก่ แนวคิด โครงสร้าง กลุ่มเป้าหมายการสะสมหน่วยการเรียนรู้ หน่วยงานรับผิดชอบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ทั้งที่เป็นหน่วยงานกลาง หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษา ผู้เรียน ผู้เทียบโอนผลการเรียน หลักเกณฑ์การสะสมหน่วยการเรียนรู้ ทั้งในด้านคุณสมบัติผู้ขอสะสม หน่วยการเรียนรู้ และวิธีดำเนินการสะสมหน่วยการเรียนรู้ กลยุทธ์การดำเนินงานสะสมหน่วยการเรียนรู้ ข้อเสนอแนะสู่การปฏิบัติ รวมทั้งประโยชน์ของระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ เพื่อให้ครอบคลุมการ ดำเนินงานสะสมหน่วยการเรียนรู้ ที่เมื่อใดรัฐบาลหรือหน่วยงานรับผิดชอบเห็นความสำคัญ ก็สามารถ นำไปประยุกต์ใช้ได้ทันที ตามนโยบาย บริบทและสถานการณ์ของประเทศ

จุดเด่นของระบบ ระบบนี้มีจุดเด่น คือมีความเป็นเอกภาพที่มีหน่วยงานกลางเป็นผู้ทำหน้าที่ ออกระเบียบ กฎเกณฑ์ รับรองผลการเรียน วิจัยและพัฒนาและประสานการดำเนินงานในภาพรวม มีหน่วยงานต้นสังกัดทำหน้าที่ที่สอดคล้องกันอันจะส่งผลต่อการเทียบโอน รับรองผลการเรียน ของผู้เรียน ที่มาจากต่างสถาบัน หรือต่างประสบการณ์การทำงานที่ต่างกัน

ข้อจำกัดของระบบ เนื่องจากระบบดังกล่าวมีข้อเสนอให้จัดตั้งหน่วยงานกลางสะสมหน่วยการ เรียนรู้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของระบบนี้ ขณะที่รัฐบาลมีนโยบายไม่จัดตั้งหน่วยงานใหม่ในช่วงเวลานี้ อาจ ทำให้เป็นอุปสรรคของการทำงานตามระบบนี้ ดังนั้น จึงอาจมีการเตรียมการรองรับล่วงหน้า เช่น การ ให้งานหน่วยงานที่มีลักษณะเป็นหน่วยงานกลางทำหน้าที่ไปพลางก่อน และเมื่อใดที่รัฐบาลมีนโยบายและเห็น ความสำคัญของระบบดังกล่าวก็จะมีฐานรองรับได้ทันที

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้เกิดระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติ จากบทเรียนของประเทศไทย และต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี และเครือรัฐออสเตรเลีย สมควรกำหนดเป็นนโยบาย ทั้งระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติ รวมทั้งนโยบายเพื่อการขับเคลื่อนระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

1. ข้อเสนอระดับนโยบาย

1.1 กำหนดนโยบายเรื่องการสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการรับรองหน่วยการเรียนรู้ และประสบการณ์เดิมเป็นวาระแห่งชาติ

1.2 ปลุกฝังแนวความคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ประชาชน ให้เห็นถึงประโยชน์การเรียนรู้ตลอดชีวิต และสามารถนำความรู้ ประสบการณ์มาประเมินเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่ได้รับการรับรอง

1.3 จัดตั้งหน่วยงานกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้ ที่เป็นอิสระจากการเมืองและเป็นอิสระจากหน่วยงานการศึกษาทุกระดับเพื่อรับผิดชอบระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้โดยตรง

1.4 กระจายอำนาจการบริหารสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาทั้งของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม และให้มีการประสานการสะสมหน่วยการเรียนรู้เชื่อมโยงกับหน่วยงานกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้

1.5 พัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เป็นระบบที่สามารถเทียบโอนผลการเรียนระหว่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น และให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

1.6 พัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อรองรับระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ ทั้งระดับหน่วยงานกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้ ระดับหน่วยงานต้นสังกัด สถานศึกษาแต่ละระดับ/ประเภท และระดับสถานศึกษาที่เชื่อมโยงข้อมูลกันได้ทั้งระบบ

2. ข้อเสนอระดับปฏิบัติ

2.1 หน่วยงานกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้ หน่วยงานต้นสังกัดสถานศึกษาร่วมกับสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ พัฒนาแนวทางการทำงานร่วมกันเพื่อส่งเสริมและทำความเข้าใจการสะสมการเรียนรู้ การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์แก่สถานศึกษา ผู้เรียนและประชาชน

2.2 ประสานกับหน่วยงานหรือองค์กรเอกชนหรือภาครัฐองค์การการศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่จัดกิจกรรมหรือหลักสูตรฝึกอบรม หรือ การศึกษาดูงานที่มีมาตรฐานทั้งภายในประเทศและต่างประเทศเพื่อเพิ่มความหลากหลายในการสะสมหน่วยความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียน

2.3 ประยุกต์ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ เพื่อสะสมผลการเรียนซึ่งเรียนล่วงหน้าก่อนลงทะเบียนเป็นนักศึกษาปกติ

2.4 สร้างความร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษา ที่สามารถรองรับการเทียบโอนหน่วยการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ และการส่งต่อผู้เรียนจากระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การอุดมศึกษา

2.5 จัดระบบการอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ ทั้งด้านโครงสร้าง บุคลากรและเทคโนโลยี

2.6 จัดทำคู่มือการสะสมหน่วยการเรียนรู้ การเทียบโอนผลการเรียน และผลการเรียนรู้ที่เป็นความรู้และประสบการณ์

3. ข้อเสนอเพื่อการขับเคลื่อนระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้

3.1 กำหนดให้มีการดำเนินงานตามข้อเสนอแนวทางพัฒนาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ข้างต้น ทั้งการกำหนดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบเป็นหน่วยงานกลางฯ ไปพลางก่อน

3.2 แต่งตั้งคณะทำงานดำเนินการเพื่อการจัดตั้งหน่วยงานกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้โดยมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

3.3 จัดให้มีการนำร่องการสะสมหน่วยการเรียนรู้ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่เชื่อมโยงกับต้นสังกัดสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกสังกัดและสถานศึกษา ตลอดจนการนำเทคโนโลยีมาใช้ทั้งระบบ ให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

4. ข้อเสนอเพื่อทำวิจัยต่อไป

4.1 ควรได้มีการทำวิจัยประเมินผลการนำร่องระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น เพื่อนำผลไปปรับปรุงแก้ไขเพื่อดำเนินการจริงในโอกาสต่อไป

4.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบเชิงลึกถึงรูปแบบของหน่วยงานกลางสะสมการเรียนรู้ ระหว่างรูปแบบที่ 1 รูปแบบหน่วยงานกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้ที่สถานศึกษาอิงโครงสร้างเดิมผ่านต้นสังกัด และรูปแบบที่ 2 หน่วยงานกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้สื่อสารตรงสถานศึกษาโดยไม่ยึดโยงต้นสังกัดเพื่อเป็นข้อมูลที่ชัดเจนในการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบของฝ่ายบริหาร

บรรณานุกรม

- จันทนา จันทร์บรรจง และทักษ์ อุดมรัตน์. (2555). รายงานการวิจัยเรื่อง ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ของประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- พิณสุตา สิริรังศรี. (2558). รายงานการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ศิริพรรณ ชุ่มนม. (2558). ระบบการรับรองผลการเรียนรู้เดิม (Recognition of Prior learning – RPL) เครือรัฐออสเตรเลีย. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สมศักดิ์ นาวายุทธ. (2558). ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้และการเทียบโอนผลการเรียนความรู้และประสบการณ์กรณีศึกษาสาธารณสุขเกาหลี. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). รายงานการประชุมเรื่อง การกำหนดแนวทางการพัฒนาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- Bellance& Brandt. (2010). 21st Century Skills Rethinking How Students Learn. Retrived May 1, 2015, from <http://go.solution-tree.com/21stcenturyskills>.
- Brown, A. (1992). *Valuing Skills: Recognition of Prior Learning*. Melbourne: Victorian Education Foundation.
- IMD. (2014). *World Competitiveness Yearbook Ranking*. Retrived May 1, 2015, from <http://www.imd.org/news/2014-WorldCompetitiveness.cfm>.
- Dyson, C. (2005). *Recognition of prior learning policy and practice for skills learned at work: Australia, Canada, New Zealand, South Africa, United States*. Retrived May 15, 2015, from <https://ideas.repec.org/p/ilo/ilowps/376805.html>
- The Economist. (2014). *Pocket World in Figures 2013 Edition*. London: Profile Books.